

**Dikush po
shiqon**

**dëshmo dhe
regjistro**

**KJO TAKTIKË ËSHTË E MIRË
PËR NJERËZIT QË TË KAPIN
KEQPËRDORIMET DHE
SHKELJET E TË DREJTAVE
PËRDERISA ATO NDODHIN**

SHEMBUJ NGA VIDEO

● Snajperisti nga Targuisti

Mbrojtësi anonim në Maroko

Një mbrojtës incizoi video të punonjësve të policisë në Maroko, si ata kërkojnë ryshfet nga vozitësi dhe e publikoi atë në YouTube, ku është parë qindra e mijëra herë. Jo vetëm që qeveria ka ndërmarrë masa disiplinore kundër oficerëve të policisë, por ka përdorur të njëjtën teknikë si në “Snajperisti nga Targuisti” duke instaluar video kamera për të kapur policët në të ardhmen.

MJETET E PËRDORURA: Video kamera, softuer për redaktim të videove, YouTube, bllogje

LINQE PËR MË SHUMË INFORMACIONE:

Video: <http://bit.ly/H8rlj> (youtube.com)

Tregim blogu: <http://bit.ly/1uOFyB> (menassat.com)

● Revolucioni Shafran

Blogerët dhe mbrojtësit në Burma

Mbrojtësit përdorin blogjet për të anashkaluar censurën e lajmeve në Burma, të cilën e ka vendosur junta ushtarake, dhe për të përhapur lajmin për shkeljen e të drejtave të njeriut. Blogerët arritën të përhapin lajme në lidhje me dy ngjarje të rëndësishme, me shkëmbimin e fotografive të bëra me kamera të lira digjitale dhe me telefon celularë: protestat e qytetarëve kundër ndërprerjes së papritur të subvencioneve të karburantit, si dhe përgjigjen me dhunë të ushtarakëve kundër qytetarëve që protestonin. Pamjet e murgjëve dhe murgeshave budist në rrugët e qyteteve të Burmës u bënë shumë të popullarizuara në internet, dhe ndihmuan në përhapjen e raporteve për atë se çfarë po ndodhte në Burma.

MJETET E PËRDORURA: Bllogjet, raportet e lajmeve, kamera digjitale, telefonat celularë, foto

LINQE PËR MË SHUMË INFORMACIONE:

Blogjet, foto, video: <http://ratchasima.net/saffron-revolution/>

TARGUISTI SNIPER, YOUTUBE

RACOLLES (FLICKR)

PLANIFIKONI AKSIONIN TUAJ

- Në Burma, bloggerët dhe mbrojtësit e të drejtave të njeriut përballen me rreziqe të mëdha gjatë dhënies së dëshmive dhe provave të tyre. Si do ta mbronin veten dhe të tjerët që janë përfshirë në fushatë dhe që përkrahin atë? Konsideroni gjurmët digjitale që ju mund t'i leni: IP adresën, llogaritë e postës elektronike, fjalëkalimet, listat e miqve që ju keni në faqet e rrjeteve sociale, emrat me të cilët keni bërë telefonatat tuaja në celular dhe SIM kartelat, si dhe emrat e organizatave në emër të kujt janë regjistruar emrat e faqeve të domeneve.
- Përcaktimi i kriterëve për verifikimin e raporteve të dëshmitarëve që ju mbledhni dhe publikoni. Disa raporte të qytetarëve janë keqpërdorur për të akuzuar njerëz të pafajshëm dhe për të ekspozuar identitete të disidentëve.
- Një mënyrë se si WITNESS ka mbrojtur identitetet e njerëzve në dëshmitë në video, është që të mos incizohen fytyrat e tyre. Me dritë pas personit, mund të regjistroni siluetën e fytyrës së tij ose të saj pa mos zbuluar detaje. Në këtë mënyrë, edhe në qoftë se kaseta juaj merret, nuk do të ketë regjistrim vizual të personit në të.
- Bisedoni me njerëzit për “skenarin më të keq të mundshëm” në qoftë se ata tregojnë historinë e tyre dhe nëse identiteti i tyre komprometohet apo publikohet. Ky diskutim ju lejon të merrni pëlqimin e njerëzve të informuar për rreziqet dhe ju ndihmon të planifikoni si të minimizoni rrezikun.

STUDIM RASTI

TITULLI: Mbani në mend Nedën

KUSH: Mbrojtësit në Iran

KU: Në Teheran

UEB FAQJA: <http://bit.ly/Kpcsu> (wikipedia.org)

PËRSHKRIMI

Dy video të shkurtëra që tregojnë për vdekjen e Neda Agha-Soltan gjatë protestave pas zgjedhjeve të Iranit, arritën vëmendjen në mbarë botën në qershor të vitit 2009. Një video (<http://bit.ly/10FpwN>) u inçizua nga një njeri anonim, dhe me postë elektronike iu dërgua përkahësve dhe me shpejtësi arriti në Facebook. Vendimi për të dërguar videon me postë elektronike, në vend se të vendosen drejtpërdrejt, është bërë për të mbrojtur autorin që e incizoi atë, por edhe t'i iket censurës që pas zgjedhjeve qeveria iraniane vendosi për internetin.

Përveç kësaj, një video e dytë e dëshmitarit okular të vdekjes së Nedas (<http://bit.ly/yyvoM>) u shfaq në CNN vetëm pas disa orësh që ishte vendosur në YouTube. Duke pas parasysh se videot u vendosën dhe u përhapën me një shpejtësi të madhe, nuk kishte kohë të mjaftueshme për të marrë në konsideratë pasojat e përhapjes së shpejtë të materialit të pa montuar të dorës së parë.

Duke shkruar për WITNESS, Priscila Neri pyet “Si qytetarë të shqetësuar, aktivistë, dhe qenie njerëzore, si mund të baraspeshojmë nevojën për ”të përhapur fjalën” për atë që ndodh në Iran me nevojën për të respektuar dinjitetin e Nedas si vdes ajo, si dhe pikëllimin e familjes së saj që u përball me një tragjedi të tillë?” Me rritjen e aftësisë së njerëzve për të inçizuar dëshmi personale dhe ngjarje përmes telefonave celularë dhe kamerave digjitale, video inçizimi i Nedas para nesh parashtron vendimin që mënyrë të ndjeshme dhe strategjike të publikojmë këto llogari, sidomos në momente të paqëndrueshme dhe me presion të lartë. Gjithashtu ilustron rrezikun me të cilin njerëzit ballafaqohen

kur vendosin inçizime në internet, që atëherë autoritetet iraniane kanë arrestuar mbrojtësit dhe protestuesit, ndërkaq Twitter dhe Facebook përmenden në proceset gjyqësore që udhëhiqen kundër tyre.

MJETET E PËRDORURA: Kamera të telefonave celularë, posta elektronike, YouTube, Twitter, Facebook, bllogjet

CAKU: Qindra mijëra deri në miliona njerëz në mbarë botën.

BURIME: Qasja në rrjet të të dhënave në telefonat celularë dhe në internet.

KOHA: Disa orë nga inçizimi i materialit deri në vendosjen në internet. Disa orë kaluan para se ajo të transmetohej në mediat ndërkombëtare.

NIVELI I VËSHTIRËSISË: 2 nga 5 të mundshëm

SHPENZIMET: Të panjohura

LINQE PËR MË SHUMË INFORMACIONE:

New York Times blog: <http://bit.ly/TqGnG>

Global Voices: <http://bit.ly/FK51f>, <http://bit.ly/LLAbx>

WITNESS: <http://bit.ly/gtyPzABCNT>

BËJENI VET

Pyet

- A do të keni kohë të planifikoni mbledhjen e dëshmimeve të dëshmitarëve? Ose jeni duke përgatitur mbrojtësit dhe përkrahësit që spontanisht të mbledhin material, në mënyrë sa më etike dhe në mënyrë strategjike?
- Cilat mjete janë më të arritshme për njerëzit që janë nën ndikimin e madh të problemeve me të cilat ballafaqoheni, që të dokumentoni keqpërdorimet dhe shkeljet e të drejtave, telefonat celularë, kamerat digjitale, qasja në faqet e rrjetit social dhe blogim?
- Si do të respektoni integritetin e njerëzve, historitë e të cilëve fushata juaj i shpërndan me një publik shumë më të gjerë?
- Cila është strategjia juaj mediale dhe strategjia e marrëdhënieve me jashtë? Si do t'iu përgjigjeni kërkesave urgjente të shtypit nëqoftëse materialet tuaja bëhen pjesë e lajmit ditor?
- Ku jeni ju në lidhje me çështjen ose komunitetin që jeni duke punuar?
- Si do të ju përgjigjeni kërkesave që të tërhiqni materialet nga faqja juaj apo faqet tjera të internetit, kërkesa që vijnë nga qeveria, faqet komerciale ose njerëzit që janë nën ndikimin e pamjeve, videove dhe blogjeve?

Mënyra të ndryshme për të bërë këtë

- 1 Nuk keni nevojë të përdorni video. Kërkoni nga njerëzit të përdorin telefonat e tyre celularë për të dërguar foto me postë elektronike, nëse është e mundur, me porosi multimediale (MMS), prej të cilave më vonë mund të bëhet një slideshow ose të publikohet secila veç e veç.
- 2 Në qoftë se nuk është e mundur të fshihni identitetin e njerëzve vizualisht, ju mund të përdorni animacion, kukulla, apo foto montazh si një mënyrë e tregimit digjital.
- 3 Rrallë herë është e mundur të jesh në gjendje të dëshmosh ngjarjet nga dora e parë. Disa ngjarje mund të rindërtohen më vonë përmes intervistave, dhe duke njoftuar njerëzit e përfshirë përmes aleatëve të besuar dhe kontakteve.
- 4 Në vend që të regjistroni fytyrat e njerëzve në një ngjarje të drejtpërdrejt, keni parasysh mënyrat alternative, të sigurta për të marrë pamjet që do të tregojnë historinë e një aksioni ose proteste.
- 5 Në qoftë se videoja ka për qëllim të sjellë në dritë korrupsionin, mendoni se si mund të shpjegoni qartë rolet e njerëzve në të, dhe marrëdhëniet e tyre me njëri-tjetrin. Me hartë vizuale të këtyre marrëdhënieve ju mund të nxirrni në pah lidhjet midis njerëzve, organizatave dhe korrupsionit.

PAJISJET NË FOKUS

Komunitet i besueshëm për shkëmbim të videos për mbrojtësit e të drejtave të njeriut

WITNESS, një OJQ për mbrojtje të videove, mban ueb faqe për shpërndarjen e videove, The Hub (<http://http://hub.witness.org/>), ku çdokush mund të vendos video që lidhen me të drejtat e njeriut. Në ueb faqen The Hub, komuniteti i mbrojtësve të interesuar për çështje të të drejtave të njeriut veç janë mbledhur tashmë, dhe WITNESS veç ka përvojë në mbrojtjen e të drejtave të mbrojtësve për shprehje të lirë. Një pengesë për The Hub është se nuk ka audiencë masive, të llojllojshme ashtu siç kanë video faqet tjera shumë të njohura, kështu që ju mund të dëshironi të përdorni The Hub por edhe ueb faqet e popullarizuara si YouTube, nëse qëllimi juaj është të keni audiencë sa më të madhe që është e mundur.

dëshmo dhe regjistro: f5

KËSHILLA

VIOLETA KRASNIQ, NGA WITNESS, PËR FSHEHJEN E IDENTITETIT:

“Xhirimi i intervistave me identitet të fshehur është një çështje e besimit, si në njerëz ashtu edhe në teknologji. Në procesin e marrjes së pëlqimit, ne përcjellim qëllimin e videos dhe synojmë përdorimin e videove në fushatën e mbrojtësve dhe i gjithë procesi bazohet në të kuptuarit e implikimeve të sigurisë që sjellë intervista”.

AUNG, MBROJTËSI NGA BURMA PËR TË DREJTAT, PËR PUBLIKIMIN E INFORMACIONEVE:

“Revolucioni Shafran tregoi qartë sa janë të fuqishëm qytetarët gazetarë në vendin tonë. Ndonjëherë sjellim informacion përtej kufirit duke përdorur pajisje regjistrimi, dhe nganjëherë përdorim postën elektronike ose FTP, këto janë metodat që kemi përdorur deri tani. Edhe pse regjimi është përpjekur të mbyll gjithçka, blogerët dhe qytetarët gazetarë kanë qenë në gjendje të dërgojnë informacionin për mediat jashtë”.

PRISCILLA NERI, NGA WITNESS, PËR ETIKËN DHE PUBLIKIMIN:

“Me kaq shumë pyetje pa përgjigje në lidhje me videon e Nedas, nuk kam zgjidhje të mirë për atë çka të bëjë me të. Ajo që unë di me siguri është se ajo duhet të shihet, dhe dinjiteti i vajzës të respektohet. Ndoshta ky ekuilibër delikat mund të arrihet duke megjulluar identitetin e saj në video, apo duke menduar dy herë para se të zgjedhim imazhin e fytyrës së saj të përgjakur si statusin tuaj të ri në Facebook.”